

RIDDERKERK

***‘GEWOON
OPGROEIEN’***

Integraal Jeugdkader
2016-2020

Inhoudsopgave

INLEIDING		blz. 3
HOOFDSTUK 1	De Ridderkerkse jeugdvisie & uitgangspunten	blz. 5
	1.1. De Ridderkerkse jeugdvisie	blz. 5
	1.2. Centrale uitgangspunten	blz. 5
HOOFDSTUK 2	Gewoon opgroeien en opvoeden	blz. 7
	2.1. Een stevige basis	blz. 7
	2.2. Gewoon buiten spelen en/of elkaar ontmoeten	blz. 9
	2.3. Talentontwikkeling	blz. 11
	2.4. Stimulerende (basis)voorzieningen bij opgroeien	blz. 11
	2.5. Jeugd en gezondheid	blz. 15
HOOFDSTUK 3	Gewoon veilig	blz. 18
	3.1. Veiligheid in het gezin	blz. 18
	3.2. Veilig verplaatsen	blz. 18
	3.3. Veiligheid door jeugdigen	blz. 19
HOOFDSTUK 4	Gewoon participeren in de samenleving	blz. 21
	4.1. Maatschappelijke stages en vrijwilligerswerk	blz. 21
	4.2. Onderwijs en participatie	blz. 21
	4.3. Gewoon aan het werk	blz. 23
	4.4. Minimabeleid en schuldhulpverlening	blz. 24
HOOFDSTUK 5	Jongerenparticipatie	blz. 25
Bijlagen:		
	1. <i>Ridderkerkse jeugd in cijfers</i>	
	2. <i>Begrippenlijst</i>	
	3. <i>Overzicht consultatie</i>	
	4. <i>Inwonersaantallen Ridderkerk 0 t/m 23 jaar</i>	
	5. <i>Overzicht geconsulteerde bronnen</i>	

Inleiding

Voor u ligt de kadernota integraal jeugdbeleid Ridderkerk.

Aanleiding

Na een periode van voorbereiding tot eind 2014 op de decentralisatie van de jeugdzorg en de inrichting van de gebiedsteams Welzijn & Zorg, is het moment aangebroken de koers te bepalen voor het brede, integrale jeugdbeleid van de gemeente Ridderkerk. In dit beleidskader bouwen we voort op de startnotitie integraal jeugdbeleid die de gemeenteraad reeds eerder heeft vastgesteld.

Deze nota is via een interactief proces tot stand gekomen. Verschillende partijen, zoals jeugdigen, ouders, de Jongerenraad, het Maatschappelijk Burgerplatform en maatschappelijke partners hebben input voor deze nota geleverd, waarvoor de gemeente hen zeer erkentelijk is. Deze betrokkenheid sluit aan op de ambities in het Ridderkerkse collegeprogramma: burgers, maatschappelijke partners, ondernemers en instellingen zijn steeds meer betrokken bij de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. In de derde bijlage is een overzicht van de geconsulteerde groepen/organisaties opgenomen.

Kaders

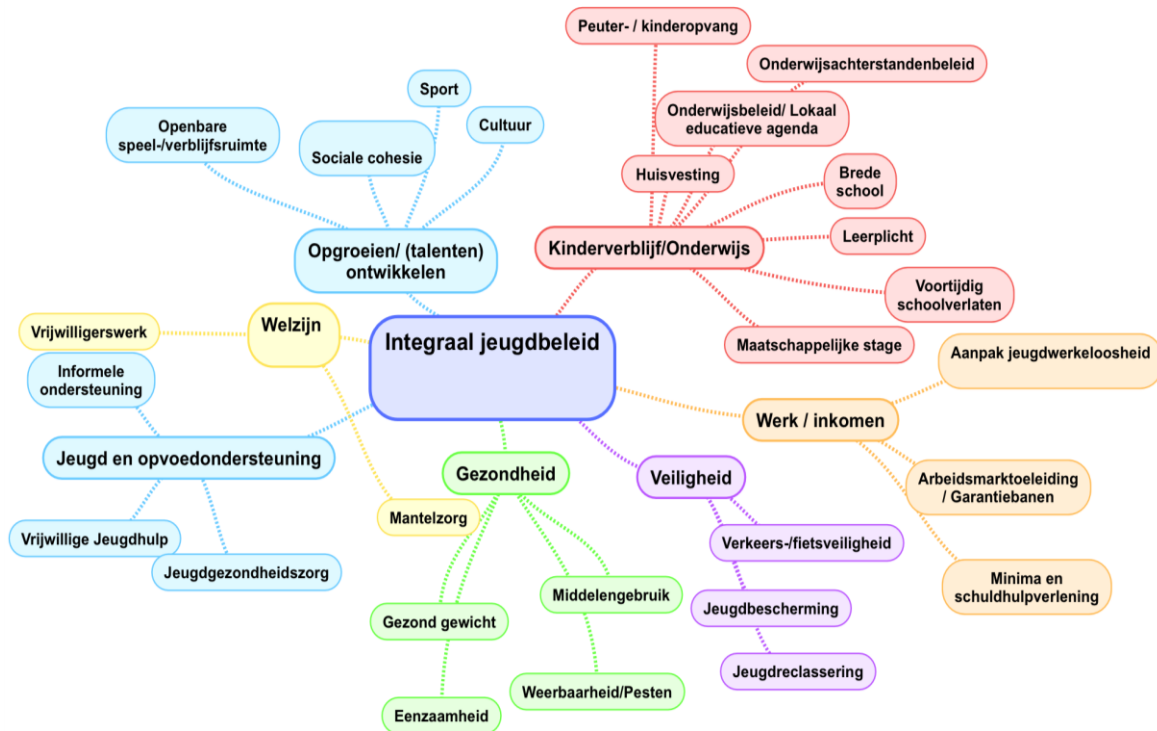
Wij bieden een kadernota aan, waarin de visie van de gemeente Ridderkerk en de kaders voor beleid voor jeugd van 0 tot 23 jaar voor de jaren 2016-2020 benoemd zijn. Er is expliciet gekozen voor een kadernota, waarmee wij zorgen voor een heldere visie en duidelijke kaders in de vorm van ambities, zodat er goed en effectief invulling aan de uitvoering gegeven kan worden.

Voor een groot aantal beleidsterreinen, waar in deze nota op wordt ingegaan, is al beleid vastgesteld. Daarnaast geeft de nota kaders en richting voor nog te ontwikkelen beleid, dat (mede) de doelgroep jeugd/jongeren raakt, zoals het participatie-, welzijns-, mantelzorg- en minimabeleid.

De nota biedt ook een kader om verzoeken aan onze gemeente om ondersteuning van initiatieven die dit jeugdkader raken, te toetsen.

Voor jeugdigen/ouders die extra ondersteuning en/of zorg nodig hebben bij het opgroeien of opvoeden, is eind 2014 het meerjarenbeleidskader Jeugdhulp Ridderkerk 2015-2018 reeds vastgesteld. In voorliggende nota wordt om deze reden niet op 'jeugdhulp' ingegaan. Elementen uit dit jeugdkader raken de jeugdhulp vanzelfsprekend wel (met name preventie en toegang tot de algemene voorzieningen). Indien van toepassing gaan we in het uitvoeringsprogramma nader in op deze aansluiting.

Bij opgroeiende jeugd zijn veel actoren betrokken en dit beleidskader raakt veel beleidsterreinen. In onderstaande mindmap is een beeld geschetst van de relatie tussen jeugdbeleid en andere beleidsvelden.

In deze nota gaan we in op deze beleidsvelden.

Nu de ambities van Ridderkerk in het kader van jeugd zijn bepaald, is het belangrijk om te beschrijven hoe we van ambities komen naar beleid. Dit gebeurt in samenwerking met het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en de Ridderkerkers. Hierin heeft de gemeente de regie. Dit houdt in dat de gemeente tot taak heeft het overzicht op het gehele speelveld te houden en ervoor zorgen dat het speelveld zich in de juiste richting ontwikkelt. Wie de aanjagers of uitvoerders van bepaalde ontwikkelingen zijn, is niet vooraf bepaald. Soms is dit de gemeente, soms zijn dit de Ridderkerkers, maatschappelijke organisaties of ondernemers. De gemeente stelt als regiegemeente uiterlijk oktober 2016 een uitvoeringsprogramma op, waarin de ontwikkelingen en de beoogde spelers nader zijn uitgewerkt.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk worden de visie en de uitgangspunten van het jeugdbeleid beschreven. Vervolgens wordt in het tweede hoofdstuk ingegaan op thema's die het opgroeien en opvoeden raken. In hoofdstuk drie staat veiligheid centraal. Hoofdstuk vier behandelt het thema participatie in de samenleving. Tot slot wordt in het vijfde hoofdstuk ingegaan op jongerenparticipatie. In ieder hoofdstuk zijn –in de groene kaders- de ambities opgenomen.

Hoofdstuk 1 De Ridderkerkse jeugdvisie & uitgangspunten

1.1. De Ridderkerkse jeugdvisie

Alle jeugdigen groeien gezond en veilig op en krijgen binnen de Ridderkerkse gemeenschap voldoende mogelijkheden om hun talenten te ontwikkelen en –naar eigen vermogen- in de samenleving te participeren.

Ridderkerk zet in op versterking van de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders¹. De gemeente ondersteunt daarbij wanneer dit nodig is.

Wanneer jeugdigen zorg nodig hebben, ontvangen zij passende, op maat gerichte zorg.

Ridderkerk wil voor jeugdigen een aantrekkelijke gemeente zijn om in op te groeien, in te wonen, onderwijs te volgen, te werken (vrijwillig/betaald) en te recreëren & sporten.

1.2. Centrale uitgangspunten

Basisuitgangspunt van deze kadernota is de positieve insteek; we gaan uit van **positief jeugdbeleid**, waarbij aandacht is voor factoren die een positieve ontwikkeling van jeugd bevorderen. Jeugd kansen bieden voor participatie, hen erkenning en waardering geven voor hun betrokkenheid/inzet en jeugdigen mogelijkheden bieden de benodigde sociale vaardigheden te ontwikkelen om optimaal gebruik te kunnen maken van de kansen die ze geboden krijgen om te participeren, zijn hier belangrijke elementen bij.

Daarnaast wordt, net als in het Ridderkerkse welzijnskader, bij het integraal jeugdbeleid uitgegaan van de volgende vier samenhangende begrippen:

Eigen kracht en talent

Wij geloven in de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders en wij gaan uit van hun kwaliteiten. Elk kind beschikt over talenten en kwaliteiten, die zoveel mogelijk ontdekt en ontplooid moeten worden. Initiatieven die de ontwikkeling van vaardigheden bij jeugdigen ondersteunen, worden door de gemeente aangemoedigd en bevorderd. Wij vinden het belangrijk dat jeugd wordt uitgedaagd zelf aan de slag te gaan en eigen verantwoordelijkheid neemt, waarbij de omgeving hen ook de ruimte geeft om fouten te maken. Dit is goed voor de ontwikkeling van het zelf oplossend vermogen van jeugdigen. De omgeving dient ook de verantwoordelijkheid te nemen om te corrigeren waar nodig. Jeugdigen leren veel van elkaar en van hun sociale omgeving. Het is (mede) daarom van belang dat onze gemeente voldoende ontmoetingsmogelijkheden biedt voor de Ridderkerkse jeugd. Zoals reeds in het collegeprogramma 2014-2018 is vermeld, willen wij de beweging maken van zorg verlenen naar het versterken van de eigen kracht en het eigen netwerk van inwoners, zo nodig gecombineerd met zorg.

Preventie en vroegsignalering

De opvoeding en ontwikkeling van jeugdigen is vanzelfsprekend primair een taak van ouders; zij zijn verantwoordelijk voor het bieden van een stabiele, stimulerende thuisbasis. Zij hebben een voorbeeldfunctie, zijn verantwoordelijk voor hun kind en weten veelal als de beste wat hun kind (extra) nodig heeft om zich te kunnen ontwikkelen.

¹ Daar waar over ouders wordt gesproken, worden tevens pleegouders en andere opvoeders bedoeld.

Daarnaast spelen de sociale omgeving (familie, vrienden, verenigingen) en het onderwijs een belangrijke rol. Zij kunnen bijdragen aan een sterke pedagogische basis waarin ieder kind en iedere jongere zich veilig en prettig voelt en zijn talenten ontdekt en ontplooit. Samen met hen is de gemeente verantwoordelijk voor een gezond opgroei-klimaat. Door inzet op preventie worden belemmeringen in de ontwikkeling van een jeugdige zoveel mogelijk voorkomen. Daar waar zich bedreigingen of problemen voordoen, moet dit zo vroeg mogelijk gesignaleerd worden en moet de hulp/ondersteuning zo snel en laagdrempelig mogelijk ingezet worden. Samenwerking tussen betrokken partijen is in dit kader erg belangrijk.

Participatie

Jeugdigen participeren optimaal in de samenleving. Daarnaast leren de jeugdigen verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf én hun omgeving. Voorkomen moet worden dat zij, om welke reden dan ook, in een isolement raken; meedoen draagt bij aan het welbevinden en de zelfontplooiing. Om maatschappelijke participatie te bevorderen is een solide infrastructuur op het gebied van welzijns-/zorgaanbod van belang. Wij willen dit samen met onze partners verder versterken.

Belangrijk is dat er voldoende en goede basisvoorzieningen voor de jeugd aanwezig zijn in onze gemeente (onderwijs, voorschoolse voorzieningen, jongerenwerk, voorzieningen op het gebied van sport, cultuur en andere vrijetijdsbesteding). Deze voorzieningen zijn aantrekkelijk en goed toegankelijk voor onze jeugd. Wanneer oudere jeugd dreigt de school zonder startkwalificatie te verlaten of werkloos te raken, is alle inzet erop gericht hen weer op de goede weg te helpen, zodat zij in staat zijn om naar vermogen zelfstandig in de samenleving te functioneren.

De gemeente wil jeugdigen betrekken bij zaken die hen aangaan. Wij vinden de relatie en communicatie met jeugdigen van belang en willen niet *over* maar *met* hen praten en met hen samenwerken. Inspraak door jeugdigen is een van onze speerpunten.

Ondersteuning

Wij stimuleren onze jeugdigen en ouders om zelf, eventueel met hulp van het eigen netwerk, naar oplossingen te zoeken wanneer zich problemen voordoen. Daar waar nodig, worden jeugdigen ondersteund in hun ontwikkeling en/of ouders ondersteund bij de opvoeding. De behoefte aan ondersteuning en de gewenste aanpak hierbij kan aanzienlijk verschillen. Maatwerk en vraaggericht werken zijn daarom van groot belang. Met de decentralisatie van de jeugdzorg is de ombuiging van aanbod- naar vraaggericht werken reeds in gang gezet. Bovendien is het van belang integraal te werken. Er wordt maatwerk geleverd voor het gezins- en opvoedsysteem (één gezin/huishouden-één plan-één regisseur) opdat er afstemming plaatsvindt wanneer meerder hulpverleners betrokken zijn bij een gezin.

Bij het werken aan deze doelstellingen is *samenwerking* van belang. Immers: 'it takes a village to raise a child'. Veel activiteiten die deze nota beschrijft worden door onze samenwerkingspartners in het onderwijs, welzijn, de gezondheidszorg, het verenigingsleven en samen met vrijwilligers uitgevoerd. Zij dragen veelal primair de verantwoordelijkheid. Bij de uitvoering van de activiteiten heeft de gemeente een kaderstellende en soms een initiërende en/of faciliterende rol. Het is van groot belang dat alle partners goed met elkaar samenwerken.

Hoofdstuk 2 Gewoon opgroeien en opvoeden

De samenleving is de afgelopen decennia complexer geworden. Ook op het terrein van opvoeden en opgroeien. Er is sprake van toenemende individualisering, digitalisering en mondialisering. Dit terwijl de overheid burgers tegelijkertijd meer aanspreekt op eigen kracht, zelfredzaamheid en zorg voor elkaar. De wereld is 'groter' geworden en sociale structuren 'losser'.

Voor een optimale ontwikkeling van een jeugdige is een stabiele, veilige omgeving nodig. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind(eren). Ook het onderwijs/kinderopvang, instellingen voor zorg / welzijn en de sociale omgeving (vrienden, vriendinnen, coaches, vrijwilligers van kerken, sportverenigingen of de cultuurorganisatie) spelen een rol bij het opgroeien van een jeugdige.

De jeugd verdient een volwaardige plek in de Ridderkerkse samenleving. We willen dat de jeugdige actief deelneemt aan de samenleving en opgroeit tot een zelfredzame, actieve en betrokken burger.

1. Jongeren voelen zich thuis en welkom in hun eigen woonomgeving en dragen bij aan een goed leefbare omgeving

2.1 Een stevige basis

Het gezin als (veilige) basis

De complexiteit van de samenleving kan opvoeders soms onzeker/handlingsverlegen over de opvoeding maken. Het delen van ondervonden opvoeddilemma's/-problemen, met bijv. andere opvoeders, laat ouders zien dat hun problemen veelal niet uniek zijn. Veel ouders worstelen met het stellen van grenzen: hoe laat thuis, hoeveel alcohol, hoelang achter de computer? Opvoedingsvragen zijn normaal en voor de beantwoording ervan is niet altijd een professional nodig. In toenemende mate zoeken ouders informatie over opvoeden, bijvoorbeeld via nieuwe media bij elkaar, op internet of bij instanties. Dit laatste is overigens niet voor alle groepen ouders van toepassing. De drempel naar instellingen voor opvoedondersteuning bij vragen of behoefte aan ondersteuning, is bij ouders die uit sommige andere culturen komen nog hoog. De uitdaging is ook hen, bijvoorbeeld via sleutel-/vertrouwenspersonen te bereiken.

Wanneer nodig, ontvangen ouders ondersteuning bij het opvoeden van hun kind. Deze is erop gericht gezinnen in hun kracht te brengen en jeugdigen zoveel mogelijk in de thuissituatie op te laten groeien.

2. De gemeente heeft een toereikend aanbod aan opvoedingsondersteuning voor alle ouders.

Informatie over opvoeden moet laagdrempelig en toegankelijk zijn. Het is zaak dit bij de opzet van de nieuwe website van de gemeente Ridderkerk goed voor ogen te houden. Het Centrum voor Jeugd en Gezin speelt een belangrijke rol bij het bieden van laagdrempelige opvoedondersteuning, evenals het gebiedsteam van de gemeente. Zo biedt het Centrum voor Jeugd en Gezin een aanbod van cursussen, trainingen en themabijeenkomsten op onder meer het gebied van sociale vaardigheidstraining.

De jeugdgezondheidszorg (het consultatiebureau, de jeugdarts en jeugdverpleegkundige) vervult een specifieke rol bij de (vroeg)signalering, monitoring en verwijzing. De jeugdgezondheidszorg bereikt immers vrijwel 100 % van de jeugdigen. Daarnaast vervult de combinatiefunctionaris een

waardevolle signalerende rol in de wijken. Op de momenten van de vrijetijdsbesteding zijn zij zeer zichtbaar en laagdrempelig toegankelijk voor de inwoners. Ze weten vaak wat er in gezinssituaties speelt.

Het gezin moet voor jeugdigen een veilige basis zijn. Veiligheid is een basisvoorwaarde en in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van ouders. Ook de omgeving rondom de jeugdige/het gezin kan een rol spelen in het bieden van een veilige opgroeiomgeving. Daar waar de veiligheid van de jeugdige in het geding is, wordt ingegrepen. Het is van belang dat er een doorgaande ondersteunende lijn is voor ouders waarover we zorg hebben.

In het door de gemeenteraad vastgestelde meerjarenbeleidskader Jeugdhulp Ridderkerk 2015-2018 kunt u meer lezen over de gemeentelijke inzet op jeugdbescherming en opvoedondersteuning. In hoofdstuk 3 van deze kadernota wordt eveneens (nader) ingegaan op veiligheid.

3. De gemeentelijke informatie over opvoedingsondersteuning is eenvoudig toegankelijk voor inwoners.

Sociale verbanden in de buurt

De sociale- en woonomgeving is van belang voor het welbevinden van een ieder. Buurtbewoners zijn samen verantwoordelijk voor een prettige woonomgeving, waarin mensen zich thuis voelen en men respect voor elkaar heeft. Om dat te bevorderen helpt het als mensen elkaar kennen, met elkaar in gesprek gaan. Daardoor wordt het ook makkelijker om elkaar aan te spreken.

Sociale verbanden voor opvoeden en opgroeien kennen vele positieve effecten (de Winter, 2010), zoals het vergroten van draagkracht van gezinnen, leren van voorbeeldgedrag van anderen. Meer onderlinge banden dragen bij aan grotere bereidheid zicht voor een leefbare omgeving in te zetten. Sterke sociale verbanden dragen bij aan een vermindering van isolement. In buurten waar meer mensen elkaar en elkaars kinderen kennen, groeien kinderen met minder gedrags- en emotionele problemen op (De Vos et al., 2009).

Van jeugdigen mag een bepaalde verantwoordelijkheid voor de buurt verwacht worden. Immers alle bewoners zijn met elkaar verantwoordelijk voor een leefbare buurt. Jeugdigen geven tijdens de inspraaksessies bij het opstellen van dit beleidskader zelf aan normen en waarden belangrijk te vinden, zoals respect voor ouderen of voor politie.

De gemeente faciliteert zo nodig onderlinge ontmoetingen door partijen bijeen te brengen ter bevordering van het wederzijds begrip, versterking sociale banden en daarmee de leefbaarheid.

4. In Ridderkerk ontmoeten verschillende leeftijdsgroepen elkaar binnen de wijk/buurt.

(Ver)Sterk Wijknetwerk

Naast de inzet van ouders en de directe ondersteuning van naasten en buurtgenoten, spelen ook andere partners een belangrijke rol in de sociale verbanden van gezinnen. Partners uit het (in)formele netwerk (o.a. welzijn, zorg, sport, cultuur geloofsgemeenschappen, onderwijs, kinderopvang) hebben een signalerende, steunende en stimulerende rol.

De wijk is een ruimtelijke en natuurlijke 'eenheid' waarin welzijn en ondersteuning dichtbij georganiseerd wordt. Dit complete (in)formele netwerk noemen we het wijknetwerk.

Er wordt door het wijknetwerk laagdrempelig ondersteuning geboden aan de jeugdigen en/of hun gezinnen die dat nodig hebben. Hier begint de inzet naar minder problematiseren. Er kan al heel veel opgevangen en samen opgelost worden. Om dit te bereiken is van belang dat het wijknetwerk zijn bijdrage levert aan het positieve opgroei-klimaat voor jeugdigen. Hierbij kan gedacht worden aan het

bieden van een veilige omgeving, omgangsvormen, gebruik maken van eigen kracht en inzetten van lichte preventieve ondersteuning. Hierbij wordt het wijknetwerk door de gemeente ondersteund. We beginnen niet vanaf nul want er bestaat zeker al veel eigen kracht in de samenleving, zoals binnen de geloofsgemeenschappen in Ridderkerk. Hierbij bestaat vaak een sterk vangnet en is het omzien naar elkaar, elkaar steunen een basiswaarde.

5. De eigen kracht van de wijk bij het opvoeden en opgroeien (pedagogische kracht) is aanwezig.

Naast het versterken van de eigen kracht en het bevorderen van de pedagogische inzet van het sociale netwerk, is nabijheid van (preventieve) basisvoorzieningen zoals de jeugdgezondheidszorg van belang.

Wanneer deze steun niet toereikend is, biedt het gebiedsteam de begeleiding en/of ondersteuning. Het uitgangspunt is daarbij dat er waar mogelijk gewerkt wordt met informele inzet. Bij dit laatste kunnen we denken aan vrijwilligers die bij opvoed en opgroei problemen laagdrempelige ondersteuning aan gezinnen kunnen bieden. Zij kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het totale ondersteuningsplan van een gezin. Dit ondersteuningsplan is maatwerk.

6. Er is een sterk netwerk en samenwerking tussen de informele inzet (geschoolde/getrainde vrijwilligers) en het gebiedsteam.

Er wordt maatwerk geleverd in aanvulling op dat wat de jeugdige/het gezin zelf kan. Bijzondere aandacht gaat uit naar de kwetsbare groepen. Bij kwetsbare groepen denken we o.a. aan kinderen, jeugdigen en gezinnen in armoede, chronisch zieken, burgers met geen/zwak sociaal netwerk, kinderen met ouders in (v)echtscheiding, huiselijk geweld, zorgmijders, zwerfjongeren, jeugdigen en volwassenen met beperkingen en (taal)achterstand, e.d.

In hoofdstuk 3 wordt verder ingegaan op de situatie wanneer de veiligheid van het kind in het gedrang komt.

2.2 Gewoon buiten spelen en/of elkaar ontmoeten

Iedereen heeft recht op gebruik van de buitenruimte. De aanwezigheid van speel- en ontmoetingsruimte voor jeugdigen in de wijk is belangrijk.

Spelen

Binnen de gemeente moet voor de jeugd voldoende ruimte zijn om buiten te spelen, zich uit te leven en elkaar te ontmoeten. Buiten spelen en het informele buiten sporten is bovendien goed voor het tegengaan van overgewicht en bevordert de sociale en motorische ontwikkeling.

De veiligheid van de speelplekken is een aandachtspunt: geen kapotte toestellen, geen glas op de grond, geen mensen die er niet horen. De aspecten veiligheid, motorische ontwikkeling en sociale ontwikkeling nemen we mee bij de inrichting van (nieuwe) speelplekken. Daarnaast gaat er bijzondere aandacht uit naar de fysieke toegankelijkheid van speelpleintjes en bruikbaarheid van speelvoorzieningen voor jeugdigen met een lichamelijke beperking.

7. De speelplekken zijn met zorg voor veiligheid en bevordering van de sociale en motorische ontwikkeling ingericht. Waar nodig wordt rekening gehouden met (fysieke) beperkingen.

Uit gesprekken die voor het opstellen van dit beleidskader zijn gevoerd, blijkt dat jeugdigen en ouders belang hechten aan speelruimte, die voor jeugdigen van verschillende leeftijdsklassen voldoende mogelijkheden en uitdagingen biedt. Aanbod van speelruimte, dat geschikt is voor jeugdigen van verschillende leeftijdscategorieën, wordt gemist in Ridderkerk. Het is het uitgangspunt dat er voor iedere leeftijd in de buurt een geschikte speelplek is, alleen kan de afstand voor de oudere kinderen verder weg liggen.

De inrichting van de speelruimten is gebaseerd op data van 5 jaar geleden. Vanuit de nieuwe demografische gegevens gaan we deze verouderde gegevens opnieuw bezien. Er wordt op dit moment gewerkt aan de evaluatie Speelruimte Ridderkerk.

8. De speelplekken zijn gericht op de verschillende leeftijdsgroepen in de wijk.

Elkaar ontmoeten

Naast spelen is met name voor oudere jeugd 'gewone' ontmoeting buiten schooltijd van belang voor hun sociale contacten en ontwikkeling. Jeugdigen geven aan dat zij graag meerdere plekken in de buitenruimte willen hebben om elkaar te ontmoeten. Zij zouden graag betrokken willen worden bij de inrichting van nieuwe plekken hiervoor in de wijken, binnen schoolgebouwen of op schoolpleinen. Zij hebben het gevoel dat zij telkens naar plekken buiten de woonwijk gestuurd worden.

Ontmoetingsplekken dienen zich op een toegankelijke en veilige, zichtbare locatie te bevinden; letterlijk 'in de buurt' en niet aan de buitenranden daarvan. Het is zinvol samen met jeugdigen en wijkbewoners na te gaan hoe (nieuwe) locaties binnen de wijk voor dit doel gebruikt kunnen worden.

9. In Ridderkerk zijn voldoende eigen plekken voor de jeugd, waar jeugdigen elkaar kunnen ontmoeten.

Ridderkerk kent daarnaast verschillende voorzieningen (mede) voor de doelgroep jeugd; sportfaciliteiten, een muziekschool, culturele instellingen, de bibliotheek en vakantieactiviteiten.

De Ridderkerkse jeugdigen vinden dat er wel veel activiteiten en evenementen worden georganiseerd voor (o.a.) jeugdigen in de gemeente, maar vragen zich af of dit nog voldoende aansluit bij de behoefte. Dit blijkt uit een enquête van de Jongerenraad onder jeugdigen. Dezelfde enquête leert dat jeugdigen graag willen dat de gemeente meer organiseert op het terrein van bewegen in de openbare ruimte.

Het aanbod bij jeugdsozen wordt door de jeugd als voldoende ervaren, met name door de 12+ kinderen. Om de ontmoetingsmogelijkheden meer 'op maat' te krijgen, zal de gemeente in samenwerking met de Jongerenraad Ridderkerk overleg organiseren tussen jeugdigen, wijkregisseurs en jongerenwerkers.

Voor het brede school aanbod (kinderen van de basisschoolleeftijd) wordt er jaarlijks een enquête gehouden over de behoefte. Daar wordt in het nieuwe aanbod nadrukkelijk rekening mee gehouden.

10. Er worden meer 'op maat'-activiteiten in de buurt georganiseerd (sport, spel, muziek) op bijvoorbeeld schoolpleinen.

2.3 Talentontwikkeling

Focussen op talent is een positieve manier om te zorgen dat jeugdigen het beste uit zichzelf halen. Vanuit de positieve psychologie wordt gesteld dat mensen die zich concentreren op hun talenten tot bloei komen en gelukkig zijn. Ze verlangen naar herhaling van dat gevoel en zijn gemotiveerd om zich daarvoor in te spannen (Seligman en Csikszentmihalyi, 2000).

Talentontwikkeling is de benadering die we in het positieve jeugdbeleid nastreven, tot bloei komen. Zo kan talentontwikkeling jongeren motiveren om zich in te spannen, zeker als ze zelf kunnen kiezen aan welke talenten ze werken. Er kan gedacht worden aan sportieve, sociaal-emotionele, cognitieve, artistieke of muzikale talenten. Maar ook ICT leent zich bij uitstek.

Door aandacht voor talentontwikkeling worden jeugdigen uitgenodigd, gestimuleerd en ondersteund bij het ontwikkelen van een positief zelfbeeld, het leren van sociaal-emotionele vaardigheden, het ontwikkelen van eigen kracht en vergroting van het probleemoplossend vermogen.

Leerkrachten, sportcoaches, combinatiefunctionarissen, pedagogisch medewerkers en jongerenwerkers zijn belangrijk bij het signaleren (en aanboren) van talent en het doorgeleiden van de jeugdigen naar de juiste voorzieningen om hun talenten verder te ontplooiën.

Het talent dat onder Ridderkerkse jeugdigen aanwezig is, willen wij maximaal stimuleren.

11. Er vinden regelmatig toegankelijke activiteiten in Ridderkerk plaats die het stimuleren van talentontwikkeling van jeugdigen tot doel hebben.

2.4 Stimulerende (basis)voorzieningen bij opgroeien

Een brede basis

Gemeente, onderwijs, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, zorg- en welzijnsorganisaties, kerken, verenigingen en huisartsen zijn partners in het jeugdbeleid. Zij werken samen om te zorgen dat alle jeugdigen goed in beeld zijn en zo nodig tijdig de juiste ondersteuning krijgen. Goede samenwerking vraagt helderheid (over ieders rol en procedures) en afstemming. De gemeente heeft hier een regierol in en faciliteert bijvoorbeeld dat de diverse partijen elkaar ontmoeten en worden meegenomen in nieuwe ontwikkelingen.

De decentralisatie van de jeugdzorg stelt als doel benodigde ondersteuning of zorg sneller, eenvoudiger en dichterbij in te zetten. Preventie en vroegsignalering zijn belangrijke pijlers hierbij. Alle basisvoorzieningen in de gemeente -kinderopvang en peuterwerk, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, (sport)verenigingen, combinatiefunctionarissen onderwijs/sport/cultuur/welzijn en jongerenwerkers- dienen in staat te zijn problemen tijdig te signaleren en bij te dragen aan preventie. Meestal volstaat informeren, voorlichten, een gesprek of lichte ondersteuning als antwoord op een opvoed- of opgroevraag.

De lijnen tussen de basisvoorzieningen en de gebiedsteams en andere maatschappelijke partners/aanbieders dienen kort te zijn.

Peuter/kinderopvang/onderwijs

Peuterspeelzalen en kinderopvang kunnen een belangrijke rol vervullen in de eerste levensfase van een kind. Kinderen worden er gestimuleerd in hun ontwikkeling. Bovendien hebben deze voorschoolse voorzieningen een signalerende functie. Het is een belangrijke basisvoorziening die voor iedereen toegankelijk moet zijn. De gemeente werkt aan het laagdrempelig houden van de toegang van ouders tot peuterspeelzaal- en kinderopvangvoorzieningen. Zo is zeer onlangs de raad voorgesteld om de legeskosten voor kinderopvangvoorzieningen met meer dan de helft te verlagen (concept legesverordening 2016).

Wanneer sprake is van (dreigende) achterstanden bij jeugdigen in hun sociaal-emotionele -, cognitieve/verstandelijke – of taalontwikkeling, is de kans op een goede aansluiting op het basisonderwijs kleiner. Achterstanden die jeugdigen voor de basisschoolleeftijd opbouwen, kunnen hun hele onderwijs carrière verstoren. Vaak kan deze achterstand nooit meer (geheel) worden weggewerkt.

Het Ridderkerkse onderwijsachterstandenbeleid (OAB) heeft als doel de ontwikkelingskansen voor kinderen van 2 tot 6 jaar met een dreigende achterstand te vergroten. De gemeente zal in het door haar te ontwikkelen nieuwe beleid op het gebied van onderwijsachterstandenbeleid inhoud en vorm geven aan haar visie en ambities op dit punt. Dit beleid wordt in 2016 ontwikkeld en is mede gericht op de wijziging van de bekostiging van het OAB met ingang van 1 januari 2017.

De samenwerking tussen schoolbesturen, kinderorganisaties en de gemeente Ridderkerk is vormgegeven in het LEA (Lokaal Educatieve Agenda). In het LEA-overleg is recent besloten dat de volgende speerpunten de komende periode aandacht hebben:

- 1) de doorlopende leerlijnen kinderopvang-primair onderwijs;
- 2) de doorlopende leerlijnen primair onderwijs-voortgezet onderwijs;
- 3) onderwijshuisvesting / integraal accommodatieplan (IAP);
- 4) het onderwijsachterstandenbeleid;
- 5) thema's uit voorliggend integraal jeugdkader.

12. De doorgaande leer- en zorglijn van voor- naar vroegschool is in Ridderkerk gerealiseerd.

De gemeente streeft naar integratie van de reguliere peuterplaatsen met de plaatsen voor voor- en vroegschoolse educatie. Op veel locaties is er tevens een samenwerking tussen het basisonderwijs en de voor- en vroegschoolse voorzieningen, waarbij sprake is van een doorgaande leerlijn. Dit staat echter nog in de kinderschoenen en zal in 2016 meer vorm krijgen. Dit zijn eerste stappen in de mogelijke vorming van een integraal kindcentrum (IKC). In een IKC is uiteindelijk sprake van één pedagogische visie, één team en één centrale aansturing.

13. Samen met onze partners komen we tot een gedeelde visie over een mogelijke realisering van een integraal kindcentrum, de toegevoegde waarde daarvan ten opzichte van de huidige Brede Scholen en geplaatst in de Ridderkerkse situatie.

Onderwijs

Het onderwijs levert een essentiële bijdrage aan de ontwikkeling van jeugdigen; zowel bij kennisontwikkeling als bij de ontwikkeling van (sociale) vaardigheden.

Om aan te kunnen sluiten bij de (leer)behoefte van een jeugdige, is maatwerk in het onderwijs nodig. Schoolbesturen hebben vanaf schooljaar 2014/2015 de plicht een passende onderwijsplek te bieden, ook aan leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking of met gedragsproblemen, die extra ondersteuning nodig hebben. Zoveel mogelijk kinderen moeten deel kunnen nemen aan het regulier onderwijs. Daar waar ondersteuning of zorg nodig is, werkt het onderwijs samen met de Ridderkerkse gebiedsteams voor extra ondersteuning op school. De contactpersonen uit de gebiedsteams maken onderdeel uit van de zorgstructuur op de scholen.

Naast het uitvoeren van het (passend) onderwijs hebben scholen ook een belangrijke signalerende rol. Waar leerlingen moeite hebben op orthodidactisch vlak, zet school zelf de benodigde ondersteuning in. Ook op ander vlak kunnen zich problemen voordoen die gesignaleerd worden; problemen die het kind of het gezin betreffen of een onveilige thuissituatie. Dit vraagt om adequaat handelen en korte lijnen. Daarom zijn de jeugdprofessionals uit gebiedsteams aanwezig bij zorgoverleggen op school.

In hoofdstuk 4.1 wordt verder ingegaan op de rol van het onderwijs in het kader van ‘participatie’.

Brede School

Een belangrijke en gewaardeerde ontwikkeling die de afgelopen jaren is ingezet en wordt voortgezet, is de Brede School. De brede school is een samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende jeugd. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van jeugdigen te vergroten. De Brede School heeft kennismaking met sport en beweging, kunst en cultuur en andere activiteiten als doel. Ook biedt de Brede School jeugdigen een zinvolle vrijetijdsbesteding en legt contacten met ouders in de wijk.

Inmiddels heeft iedere Ridderkerkse wijk een Brede School.

De vraag is of er binnen de Brede School voldoende aandacht is voor activiteiten voor de oudere jeugd. Er zijn voorbeelden waar het Brede School concept ook binnen het voortgezet onderwijs is uitgerold, juist omdat de doelgroep breder is dan het basisonderwijs namelijk 0-23. Onderzocht zal worden of uitbreiding van het aanbod van de Brede Schoolaanbod wenselijk is.

14. Indien er behoefte is aan het aanbod Brede School voor jeugdigen in het voortgezet onderwijs, zal hier een aanbod voor worden gecreëerd.

Waar dat kan worden bij ver- en nieuwbouwprojecten de behoeften van onderwijs, kinderopvang, sport, welzijn en andere maatschappelijke partijen aan elkaar gekoppeld. Doel daarbij is het optimaal benutten van maatschappelijk vastgoed. Het integraal accommodatieplan (IAP), dat op dit moment wordt ontwikkeld, is mede gebaseerd op dit doel.

15. Bij ver- en nieuwbouwprojecten zullen de behoeften van onderwijs, kinderopvang, welzijn en andere maatschappelijke partijen aan elkaar gekoppeld worden waar dat mogelijk is.

Jongerenwerk+

Het jongerenwerk is een manier om uitvoering te geven aan onze ambities en doelstellingen en is geen ambitie op zich. Gelet op de belangrijke rol die zij voor het welzijn van de jeugd spelen en de veranderende rol in het welzijn/zorglandschap, benoemen we dit wel. Immers we willen de verschuiving van zwaardere naar lichtere zorg realiseren en daarvoor is investering in het preventieve veld, waar jongerenwerk onderdeel van uitmaakt, een ‘must’.

Jongerenwerkers zijn sociale professionals die een bijdrage leveren aan het realiseren van de transformatiedoelen door de eigen kracht van jongeren te versterken via sociale talentontwikkeling en preventieve activiteiten. Het gaat om het begeleiden jongeren naar volwassenheid en actief burgerschap. Dit gebeurt vanuit de leefwereld van jongeren en dat vormt daarom dan ook het vertrekpunt: jongerenwerkers leggen contact met jongeren op straat, op school, in het winkelcentrum en het jongerencentrum, en op andere plekken waar jongeren (samen)komen. Jongerenwerkers hebben een unieke publieke pedagogische en preventieve functie.

De bijdrage aan de persoonlijke vorming kan bestaan uit het stimuleren van talentontwikkeling, het functioneren als rolmodel, het helpen opbouwen van een sociaal netwerk, het helpen aanpakken van persoonlijke of sociale problemen, het vinden van positieve vormen van vrijetijdsbesteding, het bevorderen van actieve participatie in de samenleving en het vinden van een toekomstperspectief.

Het jongerenwerk is een laagdrempelige voorziening voor alle jongeren. Tachtig procent van de jongeren groeit op zonder al te veel problemen. Voor hen is het jongerenwerk een basisvoorziening met een uitnodigend activiteitenaanbod. Ongeveer twintig procent van de jongeren heeft extra aandacht nodig. Bijvoorbeeld omdat ze opgroeien in omstandigheden met veel risico's. Het jongerenwerk probeert hun kans op problemen thuis, op school of in de vrije tijd zo klein mogelijk te

maken. En het biedt een weg terug voor jongeren die al in de problemen zijn geraakt. Deze laatste rol wordt geïntensiveerd. Door naast de jongeren te kunnen blijven staan in hun leefwereld en tegelijkertijd te coachen (informerend en stimulerend) om de jongere te helpen en zo nodig toe te leiden naar (en dat ze zich openstellen voor) de benodigde zorg/ondersteuning van andere professionals. Hierbij is een nauwe aansluiting bij het gebiedsteam (JGT) een vereiste.

Sport en cultuur

Sport en cultuur dragen bij aan een brede ontwikkeling van jeugdigen en bieden hen mogelijkheden voor ontwikkeling van sociale vaardigheden en talenten. Ridderkerk kent een rijk en divers sportverenigingsleven. Stichting Sport en Welzijn is een partner die veel samenwerkt met verenigingen en zelf ook verschillende sporten en beweegactiviteiten aanbiedt. Vanuit gesprekken met jeugdigen blijkt dat ze blij zijn met het brede aanbod van sportverenigingen en -voorzieningen. In de gemeente zijn volgens hen voldoende sportvoorzieningen. Ridderkerk kent ook veel voorzieningen op cultureel gebied; de muziekschool, culturele instellingen, de bibliotheek en verschillende activiteiten vanuit de Brede School & vakantie activiteiten.

Door inzet van de combinatiefunctionarissen op (o.a.) school, is de samenwerking met lokale sport- en cultuur aanbieders voor veel scholen inmiddels vanzelfsprekend. Steeds vaker verzorgen sport- en cultuurverenigingen kennismakingslessen als onderdeel van het bewegingsonderwijs of naschools onderwijs. Op deze manier worden jeugdigen geïntroduceerd in/begeleid naar sport- en culturele verenigingen. Daarnaast vervult de combinatiefunctionaris een belangrijke signalerende en toeleidende rol. De activiteiten van deze functionaris vinden voornamelijk plaats rondom school, waarbij de nadruk ligt op jeugd tussen 4 en 12 jaar. Zoals in de Ridderkerkse nota Bewegend Verbinden is aangegeven, vindt -gezien de vraag uit de samenleving- een verschuiving plaats van combinatiefunctionaris naar meer buurtsportcoaches. Sport en bewegen wordt nog meer ingezet om de sociale cohesie (ontmoeting) te bevorderen. Dit heeft ook tot gevolg dat het aantal 'vindplaatsen' toeneemt en meer leeftijdsgroepen worden bereikt.

Ook sportverenigingen spelen een rol bij signalering van mogelijke problemen bij jeugdigen en veel vrijwilligers van verenigingen hebben een brede coachende rol voor sommige jeugdigen.

De rol van cultuur is, net als bij sport, waardevol. Het biedt een bijdrage aan talentontwikkeling. Naast het reguliere culturaanbod in de gemeente, is cultuureducatie op school van belang. Dit helpt leerlingen hun kennis over kunst en erfgoed te vergroten en levert een bijdrage aan het ontwikkelen van creatieve en technische vaardigheden en creatief denken

Uit de interactieve sessies met jeugdigen blijkt dat vooral culturele activiteiten op school, van de bibliotheek en van de Brede School in het oog springen. De rol van de bibliotheek gaat in hun ogen verder dan boeken uitlenen; projecten voor bijvoorbeeld leesbevordering worden gewaardeerd. De jeugd geeft aan dat de (culturele) vrijetijdsbesteding in de vorm van een bezoek aan een filmzaal als avondje uit wordt gemist. Dé film heeft veel aantrekkingskracht voor jeugdigen en (jonge) gezinnen.

16. Jeugdigen worden gestimuleerd en geactiveerd om deel te nemen aan sportieve en/of culturele activiteiten.

Wegens gebrek aan voldoende middelen kunnen kinderen belemmerd worden in deelname aan sport, cultuur of andere sociale- / vrijetijdsactiviteiten. De gemeente Ridderkerk vindt dit niet acceptabel. Er zijn al verschillende initiatieven waar jongeren gratis of tegen een kleine vergoeding aan deel kunnen nemen (Brede Schoolactiviteiten, een clinic van Feyenoord op het Cruiffcourt). Daarnaast is het kindpakket opgenomen in het minimabeleid.

Bij het opstellen van het nieuwe minimabeleid (2015) wordt expliciet bezien of de huidige maatregelen afdoende zijn om belemmeringen bij deelname aan sport- en vrijetijdsactiviteiten als gevolg van armoede te verminderen.

Om het gebruik te bevorderen, streven we bovendien naar meer bekendheid van bovengenoemde voorzieningen bij jeugdigen/gezinnen zelf, maar ook bij het wijknetwerk en de gebiedsteams.

17. Sport- en vrijetijdsvoorzieningen zijn ook voor jeugdigen die opgroeien in armoede toegankelijk.

2.5 Jeugd en gezondheid

De bevolking van Ridderkerk haalt goede resultaten op het gebied van de volksgezondheid². Aandacht voor een gezonde leefstijl van de jeugd is belangrijk om het gezondheidsniveau in de toekomst te behouden. Wel is een aantal risicofactoren³ voor de Ridderkerkse jeugd te benoemen, die gezond opgroeien kunnen belemmeren. Hieronder gaan wij nader in op deze factoren.

a. leefstijl/overgewicht

Een brede aanpak van stimuleren van gezonde voeding en actief beweeggedrag blijft nodig voor alle doelgroepen, ook voor de jeugd, om het aantal mensen met overgewicht te laten dalen en daarmee de (toekomstige) gezondheidsrisico's zoals diabetes te beperken.

In Ridderkerk is de omvang van het overgewichtprobleem vergelijkbaar met de regio en Nederland; 15% van de 4- tot 12-jarigen heeft (ernstig) overgewicht. Inzet op (preventie van) overgewicht blijft nodig.

b. (overmatig) alcohol- en drugsgebruik

Het (landelijk) toenemend alcoholgebruik onder jeugdigen in de afgelopen jaren verdient eveneens aandacht. De gemeente beschikt momenteel niet over actuele cijfers. De cijfers van de GGD zullen in 2016 meer helderheid geven over de gebruikscijfers onder de diverse bevolkingsgroepen in Ridderkerk.

De gemeente wil het overmatig alcoholgebruik onder jeugdigen terugdringen en zal net als voorgaande jaren -in samenwerking met welzijnsorganisaties (jongerenwerk), politie, sportverenigingen en het onderwijs- inzetten op voorlichting en preventie op het thema Jeugd en Alcohol. De bewustwording onder jongeren en ouders over de gevaren van alcohol moet worden vergroot.

Daarnaast wil de gemeente inzetten op handhaving, bijvoorbeeld door het houden van leeftijdscontroles in met name sportkantines, de horeca en bij evenementen.

Over het drugsgebruik onder jeugdigen in Ridderkerk zijn geen recente gegevens beschikbaar. Dit wordt meegenomen bij de GGD Jeugdmonitor 2015 waarvan de uitkomsten begin 2016 beschikbaar komen. Aan de hand van de uitkomsten van de GGD Monitor zal er, in het actieplan Alcohol en Drugs Ridderkerk 2016, nader worden ingegaan.

c. psychosociale/emotionele/psychiatrische problemen

Een deel van de jeugd kampt met psychosociale en/of emotionele problemen. Bij een kleiner deel komt psychiatrische problematiek voor, dat zich veelal uit tijdens de puberleefstijd. Bovendien kampt een zorgwekkend hoog percentage (21%) van de jeugd soms met suïcidale gedachten⁴. Vanwege het

² Gezondheid in kaart Ridderkerk 2014, GGD Rotterdam-Rijnmond

³ Deze blijken onder andere uit signaleringsverslagen van het Centrum voor Jeugd en Gezin, monitor GGD Gezondheid in Kaart Ridderkerk 2014, onderzoeksverslag Kinderen in Tel (2012).

⁴ Bron: onderzoek stichting KOEL, 2013.

relatief hoge aantal jeugdigen met dergelijke problematiek, wordt nader bezien of (aanvullend) specifiek, laagdrempelig aanbod nodig is. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar aanbod voor jeugdigen met suicidale gedachten.

18. Voor jeugdigen die emotionele, psychosociale of psychiatrische problemen hebben, is er laagdrempelige zorg beschikbaar, zonder wachtlijst.

d. intimiteit

Seksuele gezondheid is een staat van lichamelijk, emotioneel, geestelijk en maatschappelijk welbevinden met betrekking tot seksualiteit, vrij van dwang en/of geweld. Veiligheid, weerbaarheid en vrijheid vormen belangrijke randvoorwaarden.

Uit cijfers blijkt dat het percentage tienermoeders in Ridderkerk met 0,7% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde van 0,5%⁵. Het actuele beeld zal worden nagegaan en bezien wordt of hier specifieke actie op kan worden ondernomen.

Het is van belang om seksueel (grensoverschrijdend) gedrag op alle scholen bespreekbaar te maken. De basis hiervoor wordt gevormd door kennis over de normale seksuele ontwikkeling, maar ook het wegnemen van de handelingsverlegenheid van professionals, het kunnen en durven signaleren van ongewenst gedrag. Ook dient de zorgstructuur op dit onderwerp toegerust te zijn.

e. eenzaamheid

Uit een recente inventarisatie in de regiogemeenten is gebleken dat een deel van de jeugdigen in Ridderkerk zich eenzaam voelt. Onderzocht zal worden welke (evidence based) interventies mogelijk zijn om de eenzaamheid onder jeugdigen te bestrijden. In de uitgebreide gezondheidsmonitor Jeugd wordt ingegaan op dit onderwerp. De resultaten worden het eerste kwartaal van 2016 verwacht.

19. Leden van gebiedsteams, partners en verenigingen zijn alert op Ridderkerkse jeugdigen die eenzaam zijn. Zij kunnen rekenen op extra aandacht van goed opgeleide professionals.

f. pesten

Pesten, verbaal en fysiek geweld, en discriminatie moet worden tegengegaan. Indien zich incidenten voordoen op deze terreinen, verwijst school de jeugdige door naar bureau Halt. Bijzondere aandacht verdient het cyberpesten, dat steeds meer voorkomt onder scholieren. De vormen lopen uiteen van uitsluiting in whatsapp-groepen tot dreigtweets of het verspreiden van intieme foto's. Versterking van de weerbaarheid van jeugdigen en bewustwording dragen bij aan het bestrijden van cyberpesten. Het onderwijs is verantwoordelijk voor de sociale veiligheid op scholen. Sinds augustus 2015 is hier de Wet Sociale Veiligheid op Scholen voor van kracht. Scholen dienen een actieplan/protocol anti-pesten te hebben.

g. jonge mantelzorgers

Jonge mantelzorgers zijn jeugdigen die zorgen voor een gezinslid dat (chronisch) lichamelijke of geestelijk ziek of beperkt is of met een verslaving kampt. Het verlenen van mantelzorg is niet per definitie onwenselijk; voor een naaste zorgen geeft voldoening, bevordert de zelfstandigheid en het inlevingsvermogen. Wanneer jeugdigen langere tijd mantelzorg verlenen, kan dit wel negatieve gevolgen hebben; een tekort aan aandacht of een belemmering van de eigen ontwikkeling van de jeugdige. Soms leidt het tot oververmoeidheid, stress of zelfs depressiviteit. Bovendien doen jonge mantelzorgers op latere leeftijd vaker een beroep op (geestelijke) gezondheidszorg dan andere jongeren.

⁵ Bron: Kinderen in Tel, 2012.

Jonge mantelzorgers spreken niet gauw over hun zorgen. Vaak weten ze niet waar ze hiervoor terecht kunnen en beseffen ze zich überhaupt niet dat ze mantelzorger zijn. Daarom is het belangrijk om deze jeugdigen actief op te zoeken en te ondersteunen. Scholen, jeugdgezondheidszorg (jeugdartsen), welzijn en medewerkers van de gebiedsteams hebben hierbij een signalerende functie. Ondersteuning van jonge mantelzorgers wordt in samenspraak met het gebiedsteam uitgevoerd door de welzijnsaanbieder(s).

20. Jonge mantelzorgers zijn in beeld en worden goed ondersteund.

Hoofdstuk 3 Gewoon veilig

Een voorwaarde voor kinderen en jongeren om zich goed te kunnen ontwikkelen is veiligheid; thuis, op school en op straat. Het is van belang dat de veiligheid bij het opgroeien van onze jeugd kan worden gegarandeerd.

Scholen moeten veilig zijn. Scholen zijn hier zelf primair verantwoordelijk voor. Het schoolgebouw, de –omgeving, het –terrein. Zij werken daarbij nauw samen met de politie, bureau Halt en de gemeente.

3.1. Veiligheid in het gezin

Daar waar de veiligheid bij opgroeiende jeugdigen in het geding is, wordt de ontwikkeling ernstig bedreigd. Dat kan soms ver doorwerken, zoals bij huiselijk geweld. Jeugdigen die evenwichtig opgroeien, hebben later minder ondersteuning nodig vanuit de maatschappij. We richten ons daarom op het vroegtijdig signaleren van onveilige situaties en vroegtijdige interventies waar dat nodig is.

Interventie in gezinnen

Soms spelen er (f)actoren in het gezin die de veiligheid van het kind (ernstig) in gevaar brengen. Veiligheid is daarom ook een criterium voor het nemen van beslissingen over kind en gezin. Wanneer ouders de veiligheid van hun kind onvoldoende kunnen waarborgen, is ingrijpen van buitenaf noodzakelijk, in de vorm van hulp of beschermingsmaatregelen. In eerste instantie zal altijd getracht worden de hulp en bescherming van het kind vrijwillig te laten verlopen. Er kunnen echter situaties ontstaan waardoor het vrijwillig hulpkader (gebiedsteams, scholen en alle betrokken zorg-/welzijnsaanbieders) onvoldoende kan bieden om de veiligheid van het kind te kunnen blijven garanderen. In deze situaties kan er sprake zijn van een gewenste drang- of noodzakelijke dwangaanpak, waarbij sprake kan zijn van betrokkenheid vanuit politie en justitie.

- ‘Drang’aanpak: vrijheid om te kiezen blijft bestaan, maar bij drang wordt een bepaalde optie onaantrekkelijk gemaakt door er een (meestal aanzienlijk) nadeel aan te verbinden.
- ‘Dwang’aanpak: wanneer drang niet tot de mogelijkheden behoort, of niet heeft gewerkt wordt er gekozen voor een dwang aanpak en zal er een jeugdbeschermingsmaatregel worden opgelegd. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt.

Het ontbreken van veiligheid wordt daarmee een legitimatie voor interventie in het gezin. Beslissingen over uithuisplaatsing of terugplaatsing worden - mede - gebaseerd op een beoordeling van de veiligheid van het kind. Het jeugdbeschermingsplein speelt hierin een belangrijke rol.

Veiligheid voor de jeugd thuis, op school en op straat wordt als uitgangspunt meegenomen in andere relevante beleidsnota’s.

3.2 Veilig verplaatsen

Opgroeiende jeugdigen gaan op ontdekkingstocht in de buurt en doen dit vaak in groepsverband. Eenmaal op het voortgezet onderwijs treedt er meestal een gedrags- en interesseverandering op. Jeugdigen blijken de al dan niet daartoe ingerichte openbare ruimte vaak te gebruiken om zich te verzamelen, te ontmoeten en te sporten.

De routes van en naar school moeten veilig zijn voor jeugdigen. Dit is een samenspel tussen scholen en de gemeente. Gemiddeld leggen de scholieren (groep 7 en 8) 4,85 kilometer per dag af. Landelijk ligt het aantal gereden kilometer per inwoner per dag op 2,9 en in Ridderkerk 2,0 kilometer per dag.

Uit de externe consultatie is gebleken dat er meer aandacht gevraagd wordt naar veilige fietsroutes en veilige oversteekplaatsen i.v.m. de vele doorgaande wegen (bijv. fietsoversteek Rotterdamseweg i.v.m. speciaal onderwijs).

“De Lokale Aanpak Veilig Fietsen” (fietsveiligheidsplan) is een actueel beleidsplan bedoeld om lokale (verkeersonveilige) fietsknelpunten te lokaliseren, verbeteren en daarmee fietsveiligheid te vergroten. Er is aandacht voor de benoemde objectieve en subjectieve onveilige situaties die genoemd zijn bij de consultatie.

21. Kinderen kunnen zich veilig verplaatsen binnen onze gemeente waarbij nadrukkelijk rekening gehouden is met de veel voorkomende fietsroutes zoals naar school

3.3. Veiligheid door jeugdigen

Onveiligheid of gevoelens van onveiligheid kunnen ook *veroorzaakt* worden door jeugdigen. Het is een maatschappelijk gegeven dat jeugd soms overlast bezorgt en zich niet altijd gedraagt zoals de omgeving van hen verwacht. Zo zijn hangjongeren vaak de oorzaak van gevoelens van onveiligheid en overlast.

De grootste groep jeugdigen veroorzaakt geen problemen of overlast; een klein deel echter wel. Hierbij kan gedacht worden aan geluidsoverlast, intimiderend gedrag, het achter laten van zwerfvuil en het plegen van vernielingen en/of andere vormen van (kleine) criminaliteit. Het aanspreken van jongeren op hun gedrag is belangrijk om de problematiek te verminderen. Naast de jongeren zelf worden ouders en inwoners nadrukkelijk betrokken om de jeugdoverlast te beperken.

22. Ridderkerk erkent dat jeugdigen elkaar in de buitenruimte willen ontmoeten. Ernstige overlast wordt samen met de jeugd opgelost.

Daarnaast zijn tolerantie en verdraagzaamheid ten aanzien van onze jeugd voor de gemeente een aandachtspunt.

Jeugd & criminaliteit

Daarnaast is er een kleine groep jeugdigen die specifieke aandacht behoeft; jongeren die met de politie in aanraking komen. Het gaat daarbij vooral om jeugdigen die regelmatig een delict plegen. Bij een groot deel van deze groep ligt een alcohol- of drugsverslaving aan de basis van hun criminele gedrag. Vaak in combinatie met een psychiatrische en/of persoonlijkheidsstoornis. Ze vormen de harde kern van jeugdgroepen en plegen verschillende vormen van criminaliteit. In het Veiligheidshuis is een doelgroepen trajectberaad ingericht voor criminele jongeren, waar de justitiële -, de zorgketen en de gemeente in zijn vertegenwoordigd en wordt bepaald hoe de problematiek wordt aangepakt. Het Veiligheidshuis is een samenwerkingsverband dat partners uit de strafrechtketen, de zorgketen en gemeente verbindt in de aanpak van het voorkomen van recidive en op terugkeer in de samenleving van minderjarigen (12-18 jaar). Zij werken samen om criminaliteit en (jeugd)overlast effectief en efficiënt aan te pakken. De betrokken partners stemmen de persoonsgerichte aanpak op elkaar af. Deze aanpak is een combinatie van straf en zorg. Daarnaast wordt in Ridderkerk gewerkt met de BEKE-aanpak. Hierbij worden problematische jeugdgroepen in beeld gebracht en onderverdeeld in hinderlijke, overlastgevendende of criminele jeugdgroepen. Vervolgens wordt per groep een (groeps-/persoons- of situatierichte) aanpak gekozen. Ook is het Jeugd Preventie Team actief in Ridderkerk. In dit team participeren, naast de gemeentelijk regisseur jeugd en veiligheid, vertegenwoordigers van het jongerenwerk, maatschappelijk werk, Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond, leerplicht, het Centrum voor Jeugd en Gezin, bureau Halt, Woonvisie, Pak je Kans en de politie.

Scholen, zorgverleners, jongerenwerkers, combinatiefunctionarissen, pedagogisch medewerkers, leerplichtambtenaren en de regisseur Jeugd en Veiligheid hebben (ook) een belangrijke signalerende functie. Het is van groot belang de preventie en aanpak van jeugdcriminaliteit met vereende kracht vorm te blijven geven.

Jeugdigen met een licht verstandelijke beperking (LVB) komen relatief vaak in aanraking met politie en justitie. Deze groep verdient daarom extra aandacht. In het strafrecht kan de rechter een jeugdige met een LVB die tussen de 18 en 23 jaar is, berechten volgens het jeugdstrafrecht. In dat geval valt de in te zetten (jeugd)reclassering onder de verantwoordelijkheid van de jeugdwet en dus van de gemeente. Samen met het Veiligheidshuis en MEE⁶ willen we onderzoeken of de preventie bij deze doelgroep versterkt kan worden.

23. Er is zicht op welke wijze de gemeente, samen met MEE en het Veiligheidshuis, de preventie van jeugdcriminaliteit voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking kan versterken en dit inzicht wordt omgezet in een aanpak.

⁶ MEE is een organisatie die mensen met een verstandelijk beperking ondersteunt.

Hoofdstuk 4 Gewoon participeren in de samenleving

De meeste jongeren groeien op tot zelfredzame burgers. Zij ontwikkelen zich tot zelfredzame volwassenen die prima weten te participeren in de samenleving, onder meer door werk. Een deel van hen verricht op jongere leeftijd al vrijwilligerswerk of 'verricht' een maatschappelijke stage.

4.1. Maatschappelijke stages en vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk en maatschappelijke stages bieden jongeren de mogelijkheid zich te ontplooien en bevorderen de participatie.

De wettelijk verplichte maatschappelijke stages zijn per 1 januari 2015 afgeschaft. De gemeenteraad van Ridderkerk heeft via een motie uitgesproken de (vrijwillige) maatschappelijke stage te willen behouden.

Het verrichten van maatschappelijke stages en vrijwilligerswerk worden door de gemeente Ridderkerk gestimuleerd en vrijwilligers en -organisaties worden door de gemeente gefaciliteerd. Connect2act is actief als uitvoerende organisatie op het terrein van vrijwilligerswerk. De ambities hiervoor zijn verwoord in het nieuwe Welzijnskader.

Er is echter ook een groep die uitvalt op school en/of geen diploma behaalt en geen werk vindt. Het versterken van de arbeidskansen van jongeren en het terugdringen van voortijdig schoolverlaten zijn belangrijke speerpunten van het Ridderkerkse beleid. Hieronder gaan we hier nader op in.

4.2. Onderwijs en participatie

Jongeren moeten de gelegenheid krijgen hun capaciteiten en talenten te ontwikkelen en te gebruiken en hun verantwoordelijkheid te nemen. Dit om economisch en maatschappelijk zelfstandig te worden, maar al tijdens het opgroeien is dit van belang voor het welbevinden van jongeren. Kwalitatief goed onderwijs, dat een verantwoordelijkheid is van schoolbesturen, is hierbij essentieel.

Er zijn drie instellingen voor voortgezet onderwijs in Ridderkerk; het Farel college, het Gemini college en het Maxima College⁷. Over het algemeen is de tevredenheid over het onderwijs goed⁸. Zoals in hoofdstuk 2 reeds is benoemd, speelt het LEA een belangrijke rol in de samenwerking tussen het onderwijs, welzijn en de gemeente.

Voorkomen van schooluitval en voortijdig schoolverlaten

Uitgangspunt is dat een jongere naar school gaat óf aan het werk is. De meeste jongeren ronden hun opleiding succesvol af. Sommige jongeren hebben daarbij extra ondersteuning nodig. De oorzaken van voortijdig schoolverlaten zijn divers. Jongeren hebben bijvoorbeeld te maken met problemen thuis, gedragsproblemen of problemen op school. Soms is er sprake van een opeenstapeling van problematiek en dan is een intensieve vorm van ondersteuning nodig om binnen het onderwijs te blijven of de weg er naar terug te vinden.

Als een jongere problemen heeft, openbaart dit zich veelal ook op school, terwijl de oorzaak buiten het onderwijs kan liggen.

⁷ Het Maxima College is een school die passend onderwijs aanbiedt voor kinderen met een licht verstandelijke beperking of gedragsproblemen.

⁸ 7.6 (op 10) in 2014. Bron: waarstaatjegemeente 2015)

Laaggeletterdheid en taalachterstand kunnen bijvoorbeeld ook leiden tot schooluitval. Bestrijding van laaggeletterdheid is een van de speerpunten uit het collegewerkprogramma 2014-2018. Laaggeletterdheid komt echter ook voor bij schoolgaande jeugd. Daarom is het van belang dat het in de voorschool, het basisonderwijs en voortgezet onderwijs ook aandacht is voor dit onderwerp.

In samenspraak met het voortgezet onderwijs willen wij op korte termijn onderzoeken of we aanbod ter bestrijding van laaggeletterdheid en taalachterstand voor de doelgroep van 12 jaar en ouder kunnen ontwikkelen, zo mogelijk in regionaal verband.

School, maar zeker ook het jongerenwerk en de leerplichtambtenaar spelen een belangrijke rol in de signalering (en bestrijding) van dreigende schooluitval. Iedere jeugdige die ondersteuning/hulp nodig heeft om niet uit te vallen op school, krijgt die hulp tijdig en op maat.

24. Jongeren zijn aan het werk, zitten op school of nemen deel aan een traject daartoe.

Extra ondersteuning

De jeugdprofessional uit het gebiedsteam is de belangrijkste schakel tussen basis- en middelbare scholen en het gebiedsteam, dat passende zorg kan bieden of inzetten. Bij de signalering van (dreiging van) vroegtijdig schoolverlaten, kan het jongerenwerk een belangrijke signalerende en toeleidende/verbindende rol spelen. Jongerenwerkers kunnen vanuit een vertrouwensbasis voorkomen dat de jongere veelvuldig spijbelt of de school zonder startkwalificatie verlaat.

Daarnaast spelen de leerplichtambtenaren een belangrijke rol. Deze ambtenaren houden toezicht op de leerplichtwet. De inzet van leerplicht is erop gericht om daar waar mogelijk ongeoorloofd schoolverzuim en schooluitval te voorkomen. Door vroegtijdig op te treden tegen verzuim wordt de kans op een succesvolle interventie vergroot. De leerplichtambtenaren doen dit door nauw samen te werken met scholen en hulpverleners. Zij houden regelmatig controles op de aanwezigheid van de leerlingen op de scholen. Naast deze controles wordt er overleg gevoerd met de scholen over de verzuimaanpak. Waar dat noodzakelijk en gewenst is verwijzen de leerplichtambtenaren ouders en jongeren door naar hulpverlening. Hiertoe wordt nauw samengewerkt met de gebiedsteams. Vooralsnog sluiten de leerplichtambtenaren aan bij de overleggen van deze teams.

De leerplichtambtenaren hebben alle leerplichtige jongeren in beeld zijn (zij staan op een school ingeschreven of hebben een vrijstelling van de inschrijvingsplicht). Door efficiënt en effectief te werken aan het terugdringen en voorkomen van verzuim proberen de leerplichtambtenaren een toename te bevorderen van het aantal leerlingen dat een startkwalificatie haalt. Jongeren met een startkwalificatie hebben meer kansen om zich verder te ontwikkelen en hebben meer kans op een (vaste) baan.

Jongeren met problemen die het onderwijs zonder kwalificatie dreigen te verlaten, worden via korte interventies teruggeleid naar het regulier onderwijs. Het Orthopedisch en Didactisch Centrum (OPDC) is een time-outvoorziening waar leerlingen worden opgevangen die tijdelijk geen (voortgezet) onderwijs op hun eigen school kunnen volgen. Bijvoorbeeld omdat er sprake is van gedragsproblemen of het ontbreken van een adequate (werk)houding. Gedurende 3-6 maanden ontvangt de jongeren een intensieve vorm van (onderwijs)ondersteuning in combinatie met jeugdhulp. Deze zijn georganiseerd op het Maxima College (VMBO).

Wanneer jongeren zonder diploma of juiste vooropleiding de school verlaten, wordt via stages of leerwerkbanen geprobeerd de jongere alsnog aan de slag te helpen. De gemeente werkt hierbij nauw samen met het onderwijs, het UWV, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

In onze regio is het Meldpunt Voortijdig Schoolverlaten actief voor de begeleiding van jongeren richting o.a. onderwijs.

Wij zijn ervan overtuigd dat nagenoeg alle jongeren willen investeren in hun toekomstige positie op de arbeidsmarkt via onderwijs, maar dat een gebrek aan perspectief op een juiste opleiding soms leidt tot verminderde motivatie en inzet. Arbeidsmarkt-, beroepen- en schoolloopbaanoriëntatie is daarom van belang, ook in het kader van bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Met het voortgezet onderwijs zal nagegaan worden of het aanbod op dit terrein versterkt moet worden.

25. Er is inzicht in de wijze waarop het aanbod arbeidsmarkt-/beroepen- en schoolloopbaanoriëntatie versterkt moet worden. Hierop wordt een plan van aanpak gemaakt.

4.3. Gewoon aan het werk

Ondanks het voorzichtige herstel van de arbeidsmarkt blijft de jeugdwerkloosheid hoog. Het aantal werkloze jongeren in Ridderkerk ligt boven het landelijk gemiddelde. Sinds 2014 bundelen gemeenten in de regio Rijnmond samen met het UWV in het Werkgeversservicepunt Rijnmond hun krachten om jongeren naar werk of school te begeleiden. Het regionale actieplan jeugdwerkloosheid richt zich op werkloze, werkzoekende jongeren tussen de 18 en 27 jaar. Begin 2016 wordt een nota Aanpak Jeugdwerkloosheid opgesteld voor gemeente Ridderkerk, dat aansluit op de regionale aanpak. In deze nota zal expliciet worden ingegaan op maatregelen ter verlaging van de jeugdwerkloosheid.

Wij zijn ervan overtuigd dat nagenoeg alle jongeren wel willen werken, maar dat een gebrek aan perspectief op een juiste onderwijs-/arbeidskeuze soms leidt tot verminderde motivatie en inzet. Het bieden van dit perspectief achten wij van groot belang. Wij zetten in op het bieden van dergelijk aanbod voor de doelgroep jongeren die de school reeds heeft verlaten.

De meerderheid de werkloze jongeren heeft geen startkwalificatie. Veelal is er ook sprake van een tekort aan vaardigheden (houding/gedrag) en beschikken zij niet over een geschikt netwerk om werk te vinden. Wij willen daarom inzetten op versterking van de sociale vaardigheden van jongeren. Dit in de overtuiging dat ontwikkeling van deze vaardigheden leidt tot een grotere kans op instroom naar werk.

Momenteel kunnen alle jongeren uit Ridderkerk in de leeftijdsgroep 16-27 jaar die vragen hebben over hun studiekeuze, school, studiefinanciering of werk kunnen wekelijks terecht bij een gratis inloopsprekuur. Daar zijn coaches aanwezig die de jongere indien nodig verder kan coachen bij het vinden van een opleiding of werk. Alle inzet moet gericht zijn op het activeren van deze jongeren. Daarnaast geven jongerenwerkers jongeren ondersteuning of advies op dit terrein. Door gericht aan versterking van de kansen van de groep werkloze jongeren te werken, willen we hen zoveel mogelijk doorgeleiden naar de arbeidsmarkt of terug leiden naar het onderwijs, zoals ook opgenomen in de reïntegratieverordening Participatiewet Ridderkerk 2015. Dit gebeurt met inzet van o.a. sollicitatie- en empowermenttrainingen, leerwerktrajecten, scholing en directe bemiddeling naar werk door het lokale Werkgeversservicepunt.

Een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, een van de speerpunten uit het collegeprogramma 2014-2018, is van groot belang. Werken aan vakmanschap is hierbij een uitdaging; dit in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. Het lokale Werkgeversservicepunt geeft meer aandacht aan techniek en loopbaanleren. Er zullen zowel regionaal als lokaal 'jongerenakkoorden' gesloten worden met bedrijven waarbij we afspraken maken over stages, leerwerkplekken en vacatures. Ook zal gebruik gemaakt worden van nieuwe media, zoals speciale apps voor werkzoekende jongeren.

In het kader van de 'nieuwe doelgroep' van de Participatiewet (jongeren die van de Pro/VSO-scholen komen en voorheen in aanmerking kwamen voor een Wajong-uitkering) worden deze middelen eveneens ingezet. Ook vindt groepsgewijze voorlichting op zowel scholen als bij de gemeente plaats.

De ambities zijn in beleidskader Participatiewet opgenomen en worden ook meegenomen in de nota Jeugdwerkloosheid waar op dit moment aan gewerkt wordt.

4.4. Minimabeleid en schuldhulpverlening

Het aantal huishoudens in Ridderkerk met een laag inkomen beslaat 38% van de bevolking (landelijk 40,3%). Het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen omvat 4,48% (landelijk 5,66%) en het aantal kinderen met een kans op armoede is 11,3% (stedelijk gebied, landelijk 13,2%)⁹.

Van belang is dat minima op de hoogte zijn van lokale en landelijke inkomensondersteunende voorzieningen. Bij de doelgroep minima wordt niet alleen gedoeld op ouders, maar ook jong volwassenen. Voorlichting over inkomensondersteunende voorzieningen dient meer vindplaats gericht plaats te vinden, bijvoorbeeld door spreekuren van de consulent inkomen / het gebiedsteam bij de kledingbank of voorlichtingsmateriaal bij de kringloopwinkel of via jongerenwerkers.

Voor personen/gezinnen die zelf hun schulden niet meer op kunnen lossen, wordt schuldhulpverlening ingezet. Ook zijn binnen de gemeente (vrijwillige) schuldhulpmaatjes actief. Beter nog is het om schulden te voorkomen. Preventie van schulden is een speerpunt voor de gemeente. I.h.k.v. (het voorkomen van) schulden wordt een preventiemedewerker schuldhulpverlening ingezet. Deze medewerker werkt samen met de gebiedsteams, ondermeer gericht op zorgmijding.

Om jeugdigen te begeleiden bij de financiële uitdagingen die zij tegen gaan komen, is het belangrijk dat zij leren omgaan met geld. Er wordt voorlichting gegeven op scholen. Indien nodig wordt budgetbegeleiding ook voor hen als (preventief) middel ingezet.

De uitvoeringsorganisatie voor de begeleiding van vroegtijdig schoolverlaters biedt hulp bij financiële problemen voor jongeren tot 23 jaar.

⁹ Bron: gemeentelijke monitor sociaal domein, september 2015

Hoofdstuk 5 Jongerenparticipatie

Ridderkerk kent sinds 2007 een eigen Jongerenraad (Jrr) om jongeren de gelegenheid te geven mee te denken over de toekomst van Ridderkerk. De Jrr geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het gemeentebestuur en wil een brug slaan tussen jongeren en de lokale overheid.

Daarnaast is vanaf 2013 in het kader van participatie bij de decentralisatie jeugdzorg een klankbordgroep jeugd ingesteld (Gez(i)n), waarin naast volwassenen (als cliëntvertegenwoordiging van de jeugd), jongeren participeren.

Jeugdigen hechten aan inspraak en vinden dat onderlinge communicatie leidt tot een beter begrip voor elkaar en tot beter afgewogen standpunten. Zij willen graag meespreken, zijn innovatief en kunnen op eigen wijze bijdragen aan (de leefbaarheid in) de buurt, bijvoorbeeld bij de aanpak van jeugdoverlast, de inrichting van een speeltuin, activiteiten in de huiskamerssoos en het jongeren centrum De Loods. De gemeente kan jeugdigen en de buurt hier, ondermeer via het jongerenwerk, in ondersteunen. Een succesvol voorbeeld is de aanpak van jeugdoverlast in Oost, waar gespreksavonden voor bewoners en jeugdigen zijn georganiseerd.

Het is van belang dat jeugdigen van jongs af aan leren hun mening te uiten, initiatieven te ontwikkelen en inspraak te hebben. Dat is belangrijk voor later. Als voorbeeld noemen jeugdigen tijdens de interactieve sessies bij het opstellen van deze nota de rol van jeugd in het realiseren van een eigen plek, zoals het runnen door jeugdigen en meebepalen van het activiteiten aanbod. Als de jeugd een plek beschouwt als een 'eigen plek', dan zullen ze zich hier verantwoordelijk voor voelen. Jeugdigen mogen fouten maken; daar leren ze van. De rol van professionals kan veel meer dan nu het geval is, ondersteunend en coachend in plaats van uitvoerend zijn. Een succesvol voorbeeld is de soos in Rijsoord, die door jongeren zelf gerund wordt.

De gemeente wil, naast bovengenoemde vormen van inspraak en participatie, vanaf 2016 meer inzetten op inspraak van jeugdigen via sociale media. Via deze weg wil de gemeente de mening en inbreng van jeugdigen vernemen over allerlei zaken die hen interesseren.

26. Jeugdigen kunnen via sociale media meedoen met het maken van beleid door de gemeente.

BIJLAGE 1 Ridderkerkse jeugd in cijfers¹⁰

1) Demografische gegevens

Ridderkerk is een gemeente met 45.250 inwoners. Alle inwoners vormen bij elkaar 20.195 huishoudens. Het aantal jeugdigen tot 23 jaar is 11.117 (24,7%). In vergelijking met andere gemeenten, is het aantal jonge inwoners tot 23 jaar relatief laag (landelijk: 29%).

In Oostendam woont procentueel gezien het hoogste aantal jeugdigen (28,5%). Oostendam is echter de wijk met het laagste aantal inwoners, waardoor hier absoluut gezien het laagste aantal jeugdigen woont (171). In Drievliet-Het Zand wonen absoluut gezien de meeste jeugdigen (2759)¹¹. Voor een uitgebreid overzicht van het aantal jeugdigen per Ridderkerkse wijk, wordt verwezen naar bijlage 2.

2) Gezondheid

Psychische gezondheid

In Ridderkerk is het percentage jeugdigen van 4 tot 12 jaar met een verhoogd risico op psychosociale problematiek 10%. Het percentage 12- en 13-jarigen met een verhoogd risico is 5%. Dit is vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde.

Stichting KOEL heeft in 2013 onderzoek gedaan naar onder meer psychosociale problematiek onder jeugdigen. Uit dit onderzoek komen andere percentages naar voren. In de leeftijd 5/6 jaar heeft 8% volgens de ouders en 6% volgens de leerkracht psychosociale problemen. In de leeftijd 10/11 jaar denkt 11% van de ouders dat hun kinderen problemen heeft, waar leraren maar 2% van de groep als problematisch inschatten. In de leeftijd 12/13 jaar ondervindt 16% psychosociale problemen. Ook heeft 14% van de jeugd in deze leeftijdsgroep emotionele problemen, waaronder een gebrek aan zelfvertrouwen en heeft 21% suïcidale gedachten.

7% van de jeugd maakt gebruik van Jeugd-GGZ.

Overgewicht

In Ridderkerk heeft 15% van de 4- tot 12-jarigen (ernstig) overgewicht.

Bewegen

Van de 2-jarigen speelt 50% minstens vijf dagen per week buiten. Van de 4-12-jarigen in Ridderkerk is dit 76%. Van de 4- tot 12-jarigen is 62% lid van een sportvereniging. Onder de 12- en 13-jarigen is dit 75%.

Alcoholgebruik

Van de 12- en 13-jarigen in Ridderkerk geeft 42% aan wel eens alcohol gedronken te hebben. Binge drinken (vijf of meer glazen alcohol tijdens één gelegenheid drinken) komt voor bij 6% van deze leeftijdsgroep.

Eenzaamheid

Onder eenzaamheid wordt het ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan bepaalde sociale relaties verstaan. Iemand is emotioneel eenzaam wanneer hij een gemis ervaart van intieme

¹⁰ Alle cijfers in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit de gemeentelijke monitor sociaal domein (september 2015) en het rapport 'gezondheid in kaart Ridderkerk van de GGD Rotterdam-Rijnmond (2014), tenzij anders vermeld.

¹¹ Bron: Gemeentelijke Basisadministratie.

relaties met wie lief en leed gedeeld kan worden. Sociale eenzaamheid duidt vooral op een gemis van betekenisvolle relaties met een bredere groep mensen zoals kennissen, klas- of buurtgenoten.

Percentage 17 t/m 23 jarigen die zich sociaal eenzaam voelen	20%
Percentage 17 t/m 23 jarigen die zich emotioneel eenzaam voelen	13%
Percentage 17 t/m 23 jarigen met matig tot zeer ernstige eenzaamheid	34%
Percentage 17 t/m 23 jarigen met zeer ernstige eenzaamheid	10%

(bron: gezondheidsmonitor volwassenen 2012)

Pesten

Percentage jeugdigen dat vaak met andere kinderen vecht of ze pest (4-12 jr.)	10%
Percentage jeugdigen dat wordt getreiterd of gepest door andere kinderen (4-12 jr.)	18%
Percentage jeugdigen dat minstens een keer per week gepest wordt (12-13 jr.)	4%

3) Zorg

Jeugdhulp

Het aantal jeugdigen met (professionele) jeugdhulp bedraagt 5,5% (landelijk 6,2%)¹².

Het aantal meldingen kindermishandeling ligt met 0,61% lager dan het landelijk gemiddelde van 0,91%. Het aantal jeugdigen met jeugdbescherming¹³ is 0,8 (landelijk 1,1%).

4) Sociale kenmerken

Kans op armoede

38% van de Ridderkerkse huishoudens heeft een besteedbaar inkomen tot € 25.000, = (landelijk: 40,3%). Het aantal jeugdigen in uitkeringsgezinnen is 4,48% (landelijk 5,66%).

Het aantal jeugdigen met een kans op armoede is 11,3% (stedelijk gebied landelijk 13,2%).

Onderwijs/voortijdig schoolverlaten

Het aantal achterstandsleerlingen is relatief hoog in Ridderkerk, t.w. 13,75% (landelijk 11,61%) (cijfers 2012). Het aantal voortijdig schoolverlaters bedraagt 2,9% (landelijk 3,23%).

Veiligheid

Het aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 17 jaar, bedraagt in Ridderkerk 123,7. Landelijk ligt dit aantal op 139,7. In absolute zin werden in 2014 26 jeugdigen doorverwezen naar Halt. Het aantal jeugdigen tussen de 12 en 23 jaar met jeugdreclassering bedraagt 0,3% (landelijk 0,4%) en het aantal jeugdige veelplegers is 15 per 1.000 inwoners (landelijk 14).

Werk

Het aantal werklozen jongeren in Ridderkerk omvat 1,64%. Dit is een opmerkelijk hoger percentage dan het landelijk gemiddelde van 1,21%.

¹² Betreft het aantal jeugdigen dat jeugdhulp, jeugdbescherming en/of –reclassering heeft gekregen.

¹³ Jeugdbeschermingsmaatregelen zijn ondertoezichtstellingen en voogdijmaatregelen. Deze maatregelen zijn alleen mogelijk na een onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming en een beslissing van de kinderrechter.

BIJLAGE 2 Begrippenlijst

Combinatiefunctionarissen	Een persoon die een combinatiefunctie vervult, waarbij de combinatie van verschillende sectoren een rol speelt. Ze vormen meestal de verbinding tussen onderwijs en sport en/of tussen onderwijs en cultuur.
Decentralisatie van de jeugdzorg	Het overnemen van taken van de Rijksoverheid/vanuit Rijksniveau door gemeenten op het terrein van de jeugdzorg.
Digitalisering	I.p.v. werken met papier e.d. wordt gewerkt met digitale bestanden/computers e.d.
Doorlopende leerlijn	De leerstof en het onderwijsresultaat van verschillende schooltypen sluit naadloos op elkaar aan.
Formele zorg	De zorg verleend door mensen die daar een diploma voor hebben en die daarvoor betaald worden.
Jeugdigen	opgroeïende mensen onder de leeftijd van volwassenheid, personen van 17 jaar en jonger.
Jongeren	opgroeïende jeugd in de leeftijd van 12-23 jaar.
Individualisering	Het proces waardoor mensen meer als individu in plaats van als groep in de samenleving komen te staan.
Informele zorg	De zorg die geleverd wordt door vrijwilligers of mantelzorgers.
Mondialisering	Het steeds doorgaande proces van internationale uitwisseling van geld, goederen en ideeën.
Passend onderwijs	Met passend onderwijs hebben schoolbesturen de verantwoordelijkheid gekregen om een leerling die ondersteuning nodig heeft een passende plek te bieden.
Pedagogische basis	Pedagogische basisdoelen zijn: het bieden van een gevoel van (emotionele) veiligheid, het bevorderen van sociale en persoonlijke competenties en de overdracht van normen en waarden.
Preventie	Voorkomen dat er problemen ontstaan door van tevoren in te grijpen.
Sociale structuren/verbanden	De groepen waaruit de samenleving is opgebouwd en de manier waarop die groepen met elkaar omgaan.

Sociaal-emotionele vaardigheden	Het kunnen samenleven met anderen (sociaal) en het kunnen omgaan met eigen en andermans gevoelens (emotioneel).
Sociale media	Online platformen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen, zoals facebook, You Tube, twitter e.d.
Startkwalificatie	Het minimale niveau dat nodig is om kans te maken op duurzaam geschoold werk (vwo-, havo- of mbo-diploma m.u.v. niveau 1).
Strafrechtketen	Deze keten bestaat uit organisaties die samen de rechtshandhaving verzorgen: de politie, het openbaar ministerie, rechtbanken, de Hoge Raad, de Raad voor de Kinderbescherming, Halt en reclassering.
Veiligheidshuis	Een samenwerkingsverband van partners uit de bestuurlijke, straf-, civiele – en zorgketen. Onder één dak wordt samengewerkt aan de persoonsgericht aanpak van overlastgevende personen en/of verdachten van strafbare feiten. De focus ligt op complexe problematiek, zoals een combinatie van strafbare feiten, verslaving en opvoedproblemen.
Voorschoolse voorzieningen	Peuterspeelzalen en kinderopvangvoorzieningen.
Vroegsignalering	Tijdig signaleren en onderkennen van problemen om zo in een vroeg stadium te kunnen ingrijpen.
VSO-scholen	Scholen voor voortgezet speciaal onderwijs. Op deze scholen wordt onderwijs gegeven aan leerlingen die vanwege leer- of gedragsproblemen, vanwege lichamelijke, zintuigelijke of verstandelijke handicaps of door gedragsstoornissen extra zorg op school nodig hebben.
Wajong-uitkering	Een inkomensvoorziening i.h.k.v. de Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorzieningen Jonggehandicapten voor mensen die voor hun 18 ^e jaar of tijdens hun studie een langdurige ziekte of handicap hebben gekregen en hierdoor niet (voldoende) kunnen werken.
Weerbaarheid	Geestelijk en lichamelijk vermogen tot verdediging en het opkomen voor de eigen wensen, grenzen en behoeften.
Wijknetwerk	Personen of organisaties die deel uitmaken van het leven van een jeugdige of gezin. Dat kunnen professionals zijn, zoals iemand van school, een jongerenwerker of de wijkagent, maar ook betrokkenen zoals een sportcoach, de vrijwilliger van huiswerkbegeleiding etc.
Zelfoplossend vermogen	De gave of kracht om eigen problemen op te lossen.

BIJLAGE 3 Overzicht externe consultatie

Vooraf aan de vorming van het Integraal Jeugd kader;

Interview/bijeenkomst, door afvaardiging van o.a. :

Welzijnsorganisaties

Directies Onderwijs (primair en VO)

Directies Kinderopvang

Professionals uit gebiedsteams

Huisartsen

Jeugdigen 8-12 jaar (groep 6,7 en 8) via kinderparticipatie

Jeugdigen 12 e.o. via o.a. Sozen

Ouderparticipatie (opgroeïende kinderen van 0-12)

Jongerenraad (directe input, ook via polls Facebook, stellingen Facebook via werkgroep)

Woonvisie

Cultuur: Bibliotheek AanZet, ToBe Cultuurcentrum

CJG Rijnmond: uitvoerder jeugdgezondheidszorg 0–19

Beleidsadviseurs Bar-organisatie

Schriftelijk

Stichting Present Ridderkerk

Het Interkerkelijk Diaconaal Beraad en Stichting Molukse Moskee zijn schriftelijk bevraagd en uitgenodigd voor reactie maar heeft geen reactie opgeleverd.

Tijdens de vorming van het Integraal Jeugd kader;

SenW, beleidsadviseur en jongerenwerk

Stedelijk coördinator Brede School

Manager Centrum Jeugd en Gezin (CJG Rijnmond): uitvoerder jeugdgezondheidszorg 0–19

Directies Onderwijs (primair en Voortgezet Onderwijs)

Directies Kinderopvang

Huisartsadviseur A. Scholte

Jongerenraad

Maatschappelijk Burgerplatform Ridderkerk

Collegeleden

Raadsleden

Collega's waaronder (Beleids-)adviseurs Bar-organisatie

BIJLAGE 4 Inwonersaantallen Ridderkerk 0 t/m 23 jaar

Inwonersopbouw 0-23 jaar Ridderkerk per 01-11-2015					
	Bolnes		Centrum		Drievliet- Het Zand (Donkersloot)
0 t/m 3	277	0 t/m 3	204	0 t/m 3	337
4 t/m 12	581	4 t/m 12	337	4 t/m 12	941
13 t/m 18	413	13 t/m 18	188	13 t/m 18	813
19 t/m 23	352	19 t/m 23	239	19 t/m 23	637
Totaal	1623	Totaal	968	Totaal	2728
Procentueel	21,2%	Procentueel	23,5%	Procentueel	24,0%

	Oost		Oostendam		Rijsoord (+ Cornelisland)
0 t/m 3	227	0 t/m 3	14	0 t/m 3	111
4 t/m 12	599	4 t/m 12	61	4 t/m 12	302
13 t/m 18	443	13 t/m 18	51	13 t/m 18	224
19 t/m 23	364	19 t/m 23	39	19 t/m 23	170
Totaal	1633	Totaal	165	Totaal	807
Procentueel	26,6%	Procentueel	27,9%	Procentueel	26,4%

	Slikkerveen		West		Ridderkerk
0 t/m 3	410	0 t/m 3	89	0 t/m 3	1669
4 t/m 12	879	4 t/m 12	204	4 t/m 12	3904
13 t/m 18	632	13 t/m 18	211	13 t/m 18	2975
19 t/m 23	478	19 t/m 23	150	19 t/m 23	2429
Totaal	2399	Totaal	654	Totaal	10977
Procentueel	27,6%	Procentueel	19,2%	Procentueel	24,4%

Bijlage 5 Overzicht geconsulteerde bronnen

- Gemeentelijke monitor sociaal beleid, september 2015
- Veranderen in kracht, coalitieakkoord 2014-2018, gemeente Ridderkerk
- Bevolkingssamenstelling, CBS
- Spelen met gezondheid, leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd (RIVM, 2008)
- Top tien positieve ontwikkeling jeugd, Beschermende factoren in opvoeden en opgroeien (NJI 2013)
- Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen, Cora Bartelink (NJI 2012)
- Veilig Thuis rapport (2009,NJI)
- Tympaan (ambities integraal jeugdkader)
- Input interne collega's Jeugd, veilig, leefbaar
- Metz, J. W. (2013). *De waarde(n) van het jongerenwerk.*
- Metz, J. W. (2011c). *Welzijn in de 21ste eeuw. Van sociale vernieuwing naar welzijn nieuwe stijl*
- Artikel 'heeft talentontwikkeling betekenis voor eigen kracht?' van Judith Metz
- Winter, M. de (2011), *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*
- Micha de Winter, Vreedzame school
- Crone, E.A. (2008), *Het puberende brein.* Amsterdam, Bert Bakker
- Paulides, H. (2009), *We doen het zelf! Talenthouse: methodiekbeschrijving van het jongerenwerk in IJsselmonde.* Amsterdam, Radaradvies
- Gemeentelijke monitor sociaal domein, september 2015
- Gemeentelijke Basisadministratie
- Signaleringsverslagen van het Centrum voor Jeugd en Gezin,
- Monitor GGD Rotterdam-Rijnmond Gezondheid in Kaart Ridderkerk 2014
- Onderzoeksverslag Kinderen in Tel (2012)
- Gezondheidsmonitor volwassenen